

ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ВЪНШНАТА МИГРАЦИЯ: ЕМПИРИЧЕН АНАЛИЗ ЧРЕЗ МОДЕЛ НА ЛОГИСТИЧНА РЕГРЕСИЯ

Венелин Бошнаков¹
e-mail: venelinb@unwe.bg

Резюме

Статията представя избрани резултати от анализа на данни от анкетно проучване сред български мигранти, проведено през 2017 г. след тяхното завръщане в България – временно или постоянно. Въз основа на отговорите на въпрос, осигуряващ самооценка на постигането на целите на осъществената външна миграция, е изследвано емпирично възможното взаимодействие между тази оценка и социално-икономическия профил на анкетираните мигранти. За тази цел е използван модел на бинарна логистична регресия с включени променливи за отразяване на демографски, социални и икономически характеристики, както и на такива за миграционния опит на респондента. Изведени са основните резултати относно детерминантите на възприетото постигане на миграционните цели от завърналите се мигранти.

Ключови думи: завръщащи се мигранти, миграционни цели, България

JEL: F22, O15

Увод

След последните две вълни на разширение на ЕС (2004 и 2007 г.) в страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) се наблюдава известна интензификация на класически феномен от международната миграция, определян като „обратна (ре-) миграция“, често свързан и с понятията „завръщащи се“ и/или „циркулярни“ мигранти. България не прави изключение от тези процеси, при което се утвърждава мнението, че за българската миграция – особено от периода на присъединяване към ЕС – преобладават кратко- и средносрочните хоризонти на международна трудова миграция. Общото разбиране сред изследователите на икономическата миграция на българските граждани през десетилетията на социално-икономическата трансформация и прехода към пазарна икономика е, че този феномен се реализира предимно в рамката на вътрешно-европейската трансгранична мобилност (Mancheva, Troeva, 2011; Markova, 2010; Mintchev, Boshnakov, 2007).

¹ Доцент, доктор по икономика, катедра „Статистика и иконометрия“, Факултет „Приложна информатика и статистика“, УНСС, ORCID: orcid.org/0000-0002-6934-2397

Безспорно е обаче разбирането за сложния и многопластов характер на феномена „завръщане“, при който се дефинират различни типологии и сегментация (Nonchev, Hristova, 2018). От своя страна, социално-психологическите анализи разкриват многопластови конструкции на „фигурите на завръщане“, сред които се отграничава „завръщането като неуспех“, „завръщането като успех“, „завръщането като глобален континуитет“ и др. – още повече, идентифицира се преход към нов характер на „маршрутите на гурбета“: от миграция към мобилност, „от усяждане към усядане в мобилността“ (Кръстева, 2014). Няма съмнение, че емпиричните свидетелства относно контекста на завръщането и неговата факторна обусловеност са противоречиви – често балансът на плюсовете и минусите от международната миграция е труден за индивидуална преценка, особено когато касае финансови въпроси и/или перспективите за професионално и бизнес развитие след завръщането в България, основано на креативност и иновации (Иванова, 2012).

Значителна част от изследванията на международната миграция на българските граждани са основани на обобщена информация с различни източници, както и на дълбочинни интервюта с мигранти, намиращи се в България (временно или окончателно завърнали се) или в чужбина. Специално място в изследователската работа заемат анкетните проучвания сред извадки от представители на българската мигрантска общност (Михайлов и др., 2007; Минчев и др., 2012; Markova, Reilly, 2007; Minchev et al., 2017). Данните от множество извадкови анкетни проучвания осигуряват емпирична база за разнообразни социално-икономически изследвания на международната българска миграция, доколкото съдържат информация не само относно потенциалната емиграция и миграционните нагласи сред българското население, но и различни характеристики на миграционния опит и поведение на фактическите мигранти. Въпреки това, систематизираната и надеждна информация относно процеса на „завръщане“ е все още оскъдна, което мотивира планирането и организирането на някои целеви изследвания, реализирани чрез анкетни проучвания сред лица и домакинства относно трансграничната мобилност на българските граждани. В тази насока, различни аспекти на този феномен бяха поставени във фокуса на интегрирани концептуални и емпирични изследвания (Ruspini et al., 2016; Mintchev et al., 2017; Nonchev, Hristova, 2018; Zareva, 2018; Bakalova, Misheva, 2018).

Настоящата разработка представя избрани резултати от емпиричен анализ, проведен в рамката на изследователски проект на тема „Завърналите се мигранти: сегментация и стратификация на икономическата мобилност“ (2017 – 2020 г.). Първичните данни за осигуряване на анализа са получени чрез анкетно проучване, осъществено в България по метода „лице-в-лице“ през периода октомври – ноември 2017 г. Реализирани са 604 интервюта с

български граждани, отговарящи на следните условия: възраст минимум 18 навършени години; през последните 10 години (2008 – 2017) да са пребивавали в чужбина поне веднъж, с продължителност поне 3 месеца; пребиваванията да са били с цел работа в чужбина; към момента на проучването да пребивават в България. Лица пребивавали в чужбина за период от три или повече месеци, но с цел туризъм, лечение или лични причини, се изключват от обхвата на проучването. Респондентите са избрани чрез специфична извадкова процедура при случаен подбор на домакинства, последвано от търсене на „целеви респондент“. При установяване на такъв в дадено домакинство чрез принципа на снежната топка се алокират допълнително един или два респондента, отговарящи на целевата дефиниция.

Схемата на извадковата селекция съответства на основните цели на изследователския проект, насочени към осигуряване на детайлна картина на общността на българските граждани с миграционен опит, идентифицирани като „завърнали се мигранти“ към края на 2017 г., и по-конкретно: техния социо-демографски и икономически профил, характеристиките на техния опит зад граница и удовлетворението им от престоя в чужбина, както и нагласите им за възможна последваща миграция. В светлината на проектните изследователски цели, понятието за „завърнал се мигрант“ получава един по-широк обхват, а именно лице, пребивавало в чужбина, притежавало опит от трудова миграция, което се е завърнало (по една или друга причина) и пребивава в България към момента на анкетното проучване. Установените разнообразни характеристики, нагласи и намерения на анкетиранияте позволява сегментиране на завърналите се мигранти в различни измерения – в т.ч. според продължителността на престоя в чужбина (кратко-/средно-/дългосрочни); според намерението им за нова миграция (оставащи/напускащи); според хоризонта на възнамеряваната миграция при напускащите (краткосрочни/дългосрочни/преселници).

Постигане на целите на външната миграция: модел на логистична регресия

Изследователски метод

Представените в настоящата разработка емпирични резултати са получени въз основа на бинарна сегментация на завърналите се мигранти според декларираното от тях постигане на целите на тяхната миграция (да/не). Целта на анализа е да бъдат идентифицирани основни характеристики на завърналите се мигранти, които да корелират статистически значимо с декларираната индивидуална оценка на постигането на целите. Въз основа на налични-

те въпроси в анкетната карта е осъществено селектиране на променливи, чрез които целевите характеристики на мигрантите да бъдат включени като потенциални детерминанти в избрания каузален модел с бинарна зависима променлива.

С оглед установяване на статистически значими ефекти на отделните променливи на нетна база (т.е. при действие на клаузата „при равни други условия“) в настоящото изследване е използван модел на бинарна логистична регресия – или още „бинарен логит-модел“). Този модел се дефинира чрез следната нелинейна функционална форма:

$$\text{Ln} \left(\frac{\pi[Y = 1]}{\pi[Y = 0]} \right) = \text{Ln} \left(\frac{\pi[Y = 1]}{1 - \pi[Y = 1]} \right) = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + \varepsilon$$

Ефективни оценки на параметрите на този модел $\beta_0, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ могат да се получат чрез метода на максималното правдоподобие при използване на данни от случайна по характер извадка. Зависимата променлива е конструирана на принципа на шансовата пропорция (odds ratio) чрез вероятността за деклариране на „1 = Да“ (за постигане на целите) срещу вероятността за деклариране на „0 = Не“. Логаритмуването на шансовата пропорция (log-odds) позволява нейното моделиране като линейна функция на избраните независими променливи X_1, X_2, \dots, X_k (Гоев и др., 2019). По този начин при анализа на резултатите, получени чрез този модел, референтната категория единици обхваща подизвадката от респонденти, определящи целите на миграцията като „непостигнати“.

При подготовката на променливите всеки количествен признак на единиците (възраст, брой деца, продължителност на престоя в чужбина и др.) е трансформиран в една или няколко бинарни променливи, всяка от които съответства на определен числов интервал. Всеки качествен признак е включен в модела чрез пакет от бинарни променливи за всяка категория на признака, като е оставена една категория за базисна (за която няма създадена променлива). Таблица 1 представя честотните разпределения на респондентите по всички характеристики, участващи в модела на логистичната регресия чрез съответно генерираните пакети от независими променливи.

Таблица 1: Честотни разпределения на респондентите по обхванатите характеристики съобразно декларираното постигане на целите на миграцията

Постигане на целите:		Не	Да	Общо
Пол	Мъже	52,7%	60,4%	54,6%
	Жени	47,3%	39,6%	45,4%
Възрастова група	До 30	18,0%	21,4%	18,9%
	31-40	21,3%	26,0%	22,5%
	41-50	20,7%	23,4%	21,4%
	51-60	16,7%	16,2%	16,6%
	Над 60	23,3%	13,0%	20,7%
Семейно положение	Неомъжена/неженен	22,8%	26,6%	23,8%
	Семейна/семен	59,4%	60,4%	59,6%
	Разведен/а/	12,1%	11,0%	11,8%
	Вдовица/вдовец	5,8%	1,9%	4,8%
Деца	Не	72,9%	60,4%	69,7%
	Да	27,1%	39,6%	30,3%
Степен на завършено образование	Основно или по-ниско	17,8%	24,7%	19,5%
	Средно общо	19,6%	15,6%	18,5%
	Средно специално	38,2%	40,3%	38,7%
	Висше	24,4%	19,5%	23,2%
Етническа група	Българска	83,1%	79,9%	82,3%
	Турска	7,8%	9,1%	8,1%
	Ромска	8,2%	9,7%	8,6%
	Друга	0,9%	1,3%	1,0%
Продължителност на престоя в чужбина (общо, всички периоди)	До 1 година	46,2%	63,0%	50,5%
	Над 1 до 3 години	21,3%	22,7%	21,7%
	Над 3 години	32,4%	14,3%	27,8%
Роднини/приятели, пребиваващи в чужбина	Не	31,8%	36,0%	34,9%
	Да	68,2%	64,0%	65,1%
Очаквана пенсия от чужбина	Не	92,9%	81,8%	84,6%
	Да	7,1%	18,2%	15,4%
Спестена част от дохода в чужбина	Не	58,4%	38,4%	43,5%
	Да	41,6%	61,6%	56,5%

От специален интерес за анализа на детерминантите на постигането на целите в чужбина са някои основни характеристики на миграционния опит, установени чрез анкетното проучване. Очаква се различията между респондентите по тези признаци да окажат съществено влияние върху възприетото „постигане на целите“ на външната миграция, осъществена наскоро или в някакъв по-отдалечен период (до 10 г. максимум). Тези характеристики са:

- продължителност на престоя в чужбина (обща, от всички визити/престои) – дефинирани са две дъми-променливи за контрастиране на крат-

косрочните мигранти (базисна група: до 12 месеца) от мигрантите с престой: (а) 1-3 години; (б) над 3 години;

- индикация за връзка с мигрантски мрежи – наличие на роднини и/или приятели, които са все още в чужбина към момента на проучването (1 – да; 0 – не: базисна група);
- очакване за бъдещо получаване на пенсия от чужбина – при достигане на съответната възраст; отразява труд в официалната икономика на страната-приемник, съпътстван със социално осигуряване (1 – да; 0 – не: базисна група);
- спестена част от дохода, заработен в чужбина – отразява евентуално генериране на поток от мигрантски трансфери от чужбина (1 – да; 0 – не: базисна група).

Основни резултати

Около три четвърти от респондентите декларират, че са постигнали целите на своята външна миграция (таблица 1). Известна дивергенция между честотните разпределения на мигрантите в подизвадките на „постигналите“ спрямо „непостигналите“ се наблюдава при образователното равнище (с основно или по-ниско са 25% измежду постигналите, но 18% измежду непостигналите), наличието на деца в семейството (40% спрямо 27%), продължителността на престоя в чужбина (с престой до 1 г. са 63% от постигналите спрямо 46% от непостигналите), и по-специално – успелите да спестят част от дохода си, заработен в чужбина (62% спрямо 42%).

Резултатите от оценяването на модела на бинарна логистична регресия са представени в таблица 2.

Социално-демографски профил

Значителен дял от променливите, включени с цел установяване на контрол за смущаващо влияние на отделни елементи на социо-демографския профил на мигрантите, не показват съществени нетни ефекти върху шансовата пропорция на вероятностите за успех и неуспех (апроксимиран чрез самооценката за „постигане на целите“). Същевременно следва да се има предвид, че е възможно извън самостоятелните ефекти на променливите да е налице източник на незначимост, произхождащ от скрити взаимодействия между две или повече независими променливи, което причинява загуба на статистическа значимост на параметри на модела или достигане на границата на маржиналната значимост – например, при две от възрастовите групи: до 30 г. (p-value = 0,120) и 51-60 г. (p-value = 0,108).

Таблица 2: Резултати от оцененния модел на бинарна логистична регресия

Зависима променлива: Постигане на целите на миграцията (1 – Да; 0 – Не)

Независими променливи	В	Exp[В]
Пол (жени)	0.288	1.334
Възраст (до 30)	-0.558	0.573
Възраст (31-40)	-0.637 *	0.529
Възраст (41-50)	-0.705 **	0.494
Възраст (51-60)	-0.574	0.563
Семейни	0.247	1.280
Образователно ниво (основно или по-ниско)	-0.758 **	0.469
Образователно ниво (средно общо)	0.054	1.055
Образователно ниво (средно специално)	-0.399	0.671
Деца в домакинството (да)	-0.636 ***	0.530
Етническа група (турска)	0.177	1.193
Етническа група (ромска)	0.387	1.472
Продължителност на престоя (1-3 г.)	0.210	1.233
Продължителност на престоя (над 3 г.)	0.882 ***	2.415
Роднини/приятели в чужбина (да)	-0.230	0.794
Очаквана пенсия от чужбина (да)	0.534	1.706
Спестена част от дохода в чужбина (да)	0.868 ***	2.382
Intercept (beta-0)	1.181 ***	3.257
No. of observations	604	
Nagelkerke R square	0,151	

Източник: Авторови изчисления

Забележка: Критично равнище на значимост на теста на Валд: * 0,10; ** 0,05; *** 0,01

- Резултатът относно признака „пол“ не показва никаква значима нетна асоциация с възприеманото постигане на целите в чужбина (p-value = 0,18), което дава основание да се заключи, че постигането (или непостигането) на целите на миграцията сред жените не може да се разграничи съществено от това при мъжете, *ceteris paribus*.
- Семейното положение и самоопределената етническа група също нямат значими нетни корелации с постигането на целите – в частност, за: (а) семейните мигранти, контрастирани спрямо всички останали (не-семейни: базисна група); (б) мигрантите, посочили конкретна етническа група (ограничено до турска и ромска) спрямо базисната категория (българска).

- Статистически значими резултати са получени за определени възрастови групи, в частност за мигрантите на средна възраст (31-40 г. и 41-50 г.), при контрастирането им с най-възрастните (базисна група: над 60 г.). Отрицателните знаци на частните коефициенти на регресия показват по-ниска вероятност за класифициране в целевата група (т.е. „постигнали целите“) за лица в някоя от тези възрастови групи в сравнение с базисната група. С други думи, по-нисък „интензитет на самооценката“ за постигане на целите се установява при мигрантите на средна възраст в сравнение с най-възрастните мигранти, при равни други условия. Оценката на параметъра при дъми-променливата за възрастова група „до 30 г.“ е също отрицателна и числово близка до гореспоменатите два коефициента, но поради статистическата незначимост на този параметър не следва да се прави аналогичен извод относно най-младите спрямо най-възрастните мигранти.
- Ясен резултат е получен относно дъми-променливата „наличие на деца в домакинството на завърналия се мигрант“ (отрицателен и силно значим параметър). Трансформираната величина на оценката на този параметър ($\text{Exp}[B] = 0,53$) показва, че шансовата пропорция за мигрантите от семейства с деца е на ниво приблизително два пъти по-ниско от тази за базисната категория (мигранти от семейства без деца). Този резултат дава основание да се заключи, че при равни други условия, относително по-често се формира възприятие за „непостигане“ на целите сред мигранти от семейства с деца, което може да се индуцира от множество проблеми, съпътстващи международната миграция на родителите (например, отсъствието от дома на един или двамата родители за определени периоди поради престоя им в чужбина).

Миграционен опит

Две от променливите, които следва да отразят конкретни аспекти на миграционния опит на респондентите, при осигурените „равни други условия“ също не показват наличие на значима асоциация с постигането на целите в чужбина. Отсъствие на нетни ефекти се наблюдава при „наличие на роднини/приятели в чужбина“ и при „очакване на пенсия от чужбина“. Тези емпирични резултати дават основание да се направи извода, че – в конкретната рамка на изследването (данните от наличната извадка от завърнали се мигранти и съставения комплекс от независими променливи) – липсва съществена дивергенция между шансовете пропорции на вероятността за постигане спрямо тази за непостигане на целите:

- при мигрантите, които разполагат с „близък контакт“ в чужбина, спрямо тези, които не разполагат с такъв;
- при мигрантите, които очакват получаване на пенсия от чужбина в бъдеще (поради работа с договор и системно пенсионно осигуряване), спрямо тези, които нямат такива очаквания.
- Другите две характеристики на миграционния опит разкриват в явна форма наличието на очаквания ефект върху възприятието за постигане на целите в чужбина.
- Безспорен резултат е получен при дъми-променливата „спестяване в чужбина“ – положителен и силно значим параметър. Трансформираната величина на оценката на този параметър ($Exp[V] = 2,38$) показва, че шансовата пропорция за мигрантите, успели да спестят част от дохода си в чужбина, е на ниво почти 2,4 пъти по-високо от тази за базисната категория (мигранти, не успели да спестят съществена сума в чужбина). Настоящото изследване привежда конкретно емпирично свидетелство в подкрепа на твърдението, че мигрантите, успели да реализират очакваните от тях спестявания по време на престоя им в чужбина – и пребивавайки в България по време на анкетното проучване – много често посочват „постигане на целите“ на външната миграция в сравнение с тези, които нямат такива спестявания.
- Аналогичен резултат – като посока и сила на своя ефект – се установява при дъми-променливата „продължителност на престоя в чужбина: над 3 години“. При контрастирането на тази категория мигранти с базисната (тези с най-късия общ престой в чужбина: до 12 месеца) е получена оценка на шансовата пропорция при мигрантите с най-дълъг престой в чужбина, 2,4 пъти по-висока от тази при мигрантите с най-ниската продължителност на престоя. С други думи, при лицата с най-продължителен миграционен опит частното на вероятностите за „постигане“ спрямо „непостигане“ на целите е в съотношение около 70:30 спрямо аналогичното частно на вероятностите при лицата с най-малък престой в чужбина. В рамката на построения модел, този резултат идентифицира втората значима детерминанта на успеха на външната миграция (апроксимиран чрез самооценката за постигането на целите) сред признаците, включени в анализа за отразяване на миграционния опит на завърналите се мигранти.

Заклучение

Настоящото изследване представя избрани резултати от проведен емпиричен анализ на миграционния опит и нагласи сред завръщащите се мигранти, основан на данни от проведено анкетно проучване сред извадка от

такива лица, интервюирани в края на 2017 г. Чрез приложението на модел на бинарна логистична регресия са идентифицирани няколко статистически значими детерминанти на успеха на външната миграция, апроксимиран чрез възприятието за „постигнати цели“ на престоя в чужбина. Резултатите потвърждават широко споделяното сред изследователите значение на възрастта – при равни други условия, напредването на възрастта на мигрантите се асоциира с по-интензивно формиране на самооценка за постигнати цели от международната миграция.

Вероятността за постигане на целите на миграцията е определено по-ниска при мигрантите с ниско образователно равнище и при тези от домакинства, отглеждащи деца, в сравнение с базисните категории – мигрантите с висше образование и такива без деца. От друга страна, лицата с по-продължителен миграционен опит (над три години), както и успелите да спестят съществена част от дохода си в чужбина, демонстрират съществено по-висок шанс за положителна самооценка относно постигането на миграционните си цели – спрямо лицата с най-къс задграничен престой, респективно спрямо тези без удовлетворяващи спестявания от чужбина.

Без съмнение, изследването на подобен многопластов интердисциплинарен феномен изисква бъдеща по-детайлна проучвателна и аналитична работа при по-пълно оползотворяване на наличната – и евентуално обновена – информационна база и при отчитане на актуалните теоретични възгледи относно международната миграция. От десетилетия тези идеи и възгледи концептуализират нагласите и поведенческите модели на международните мигранти, което се налага особено в специфичната обстановка на вътрешноевропейската трудова миграция – именно каквато преимуществено е трансграничната мобилност на българските граждани през последните десетилетия.

Спонсориране на научното изследване

Разработването на публикацията е осъществено с финансовата подкрепа на проект № ДН 05/6 от 14.12.2016 г. „Завърналите се мигранти: сегментация и стратификация на икономическата мобилност“ на УНСС и ИИИ-БАН, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на МОН.

Използвана литература

Гоев, В., Бошнаков, В., Тошева, Ек., Харалампиев, К., Бозев, В. (2019). Статистически анализ в социологически, икономически и бизнес изследвания, ИК-УНСС, София. (Goev, V., Boshnakov, V., Tosheva, Ek., Haralampiev, K., Bozev, V., 2019, Statisticheski analiz v sociologicheski, ikonomicheski i biznes izsledvania, Sofia, IK- UNSS).

- Иванова, В. (2012). Завръщане от миграция в концепции, политики и образи, в: Кръстева, А. (ред.), Български и балкански миграции и мобилност, Социологически проблеми, бр. 1-2, с. 237-254. (Ivanova, V., 2012, *Zavrashatane ot migratsia v kontseptsii, politiki i obrazi*, v Krasteva, A. (red.), *Balgarski i balkanski migracii i mobilnost*, *Sotsiologicheski problemi*, br. 1-2, s. 237-254).
- Кръстева, А. (2014). От миграция към мобилност: политики и пътища, НБУ, София. (Krasteva, A., 2014, *Ot migratsia kam mobilnost: politiki i patishta*, Sofia, NBU).
- Михайлов, Д., Минчев, В., Николова, К., Бошнаков, В., Петкова, К. и др. (2007). Семейни модели и миграция: национално представително изследване, МТСП, Фонд на ООН за население (UNFPA), АСА, ЦСИ, София. (Mihailov, V., Minchev, V., Nikolova, K., Boshnakov, V., Petkova, K., i dr., 2007, *Semeyni modeli i migratsia: natsionalno predstavitelno izsledvane*, МТСП, Фонд на ООН за населението (UNFPA), АСА, CSI, Sofia).
- Минчев, В., Маркова, Е., Мишева, М., Зарева, Ир., Христова-Балканска, И., Калчев, Й., Бошнаков, В. (2012). Българската емиграция: теории, политики, емпирични изследвания, Икопис, ИИИ към БАН, София. (Minchev, V., Markova, E., Misheva, M., Zareva, Ir., Hristova-Balkanska, I., Kalchev, J., Boshnakov, V., 2012, *Balgarskata emigratsia: teorii, politiki, empirichni izsledvania*, Ikopis, III kam BAN, Sofia).
- Bakalova, M., Misheva, M. (2018). Explanations of Economic Rationality Challenged: Contemporary Return Migration to Bulgaria, *Economic Studies*, Vol. 27, No. 2, pp. 80-102.
- Mancheva, M., Troeva, E. (2011). Migrations to and from Bulgaria: The state of research, in Hajdinjak, M. (Ed.), *Migrations, Gender and Intercultural Interactions in Bulgaria*, International Center for Minority Studies and Intercultural Relations, Sofia.
- Markova, E., Reilly, B. (2007). Bulgarian Migrant Remittances and Legal Status: Some Micro-level Evidence from Madrid, *South-Eastern Europe Journal of Economics*, Vol. 5, No. 1, pp. 55-69.
- Markova, E. (2010). Optimising migration effects: A perspective from Bulgaria, Chapter 10, in Black, R., Engbersen, G., Okólski, M., and Panțîru, C. (Eds), *A Continent Moving West? EU Enlargement and Labour Migration from CEE*, IMISCOE Research, Amsterdam University Press, pp. 217-230.
- Mintchev, V., Boshnakov, V. (2007). Stay or leave again? New evidence for Bulgarian return migration, *Economic Thought*, Vol. 52, No. 7, pp. 107-126.
- Mintchev, V., Boshnakov, V. (2018). The choice of Bulgarian migrants – Stay or leave again?, *Economic Studies*, Vol. 27, No. 2, pp. 45-65.
- Mintchev, V., Boshnakov, V., Richter, M., and Ruspini, P. (2017). Determinants of Migration and Types of Migration and Mobility, in Richter, M., Ruspini, P., Mihailov, D., Mintchev, V., and Nollert, M. (Eds.), *Migration and*

Transnationalism between Switzerland and Bulgaria, Springer International Publishing, pp. 25-60.

Nonchev, A., Hristova, M. (2018). Segmentation of returning migrants, *Economic Studies*, Vol. 27, No. 2, pp. 83-25.

Ruspini, P., Richter, M., and Nollert, M. (2016). Between return and circulation: Experiences of Bulgarian migrants, *Economic Studies*, Vol. 25, No. 5, pp. 7-20.

Zareva, I. (2018). Policies for encouraging the return of Bulgarian migrants to Bulgaria, *Economic Studies*, Vol. 27, No. 2, pp. 102-115.

ACHIEVEMENT OF EXTERNAL MIGRATION GOALS: EMPIRICAL ANALYSIS BY A LOGISTIC REGRESSION MODEL

Assoc. Prof. Venelin Boshnakov, PhD
Department of Statistics and Econometrics
Faculty of Applied Informatics and Statistics
University of National and World Economy
e-mail: venelinb@unwe.bg

Abstract

The paper presents selected results from the analysis of primary data generated by a questionnaire survey among Bulgarian migrants conducted in 2017 after their return – temporary or permanent – to the home country. On the basis of the respondents' statement that evaluates the achievement of their migration aims, possible interaction is explored between this achievement and the socio-economic profile of the interviewed migrants. For this purpose a binary logistic regression model has been estimated involving demographic, social, economic, and migration experience independent variables. The major results are discussed regarding the determinants of perceived achievement of migration goals by return migrants.

Key words: return migration, migration aims, Bulgaria

JEL: F22, O15